

Становлення та розвиток політичної опозиції в Україні

Актуальність роботи

- ▶ Активна фаза військово-політичної кризи та екстрена трансформація політичної системи протягом кількох років поставила перед Україною цілий комплекс складних системних проблем. До них належить і високий рівень громадянських очікувань політичного, економічного та соціального розвитку української держави за стандартами Європейського Союзу, повне переформатування інституцій влади та владних відносин усередині держави, а також повна легітимізація громадянської участі у політичному житті на всіх її рівнях.
- ▶ У суспільному житті будь-якої країни стосунки між політичними опонентами будуються по лінії влада - опозиція. Влада - одна із фундаментальних засад суспільства. Таким чином, можна зробити висновок, що дослідження процесів становлення та розвитку політичної опозиції в українському суспільстві є надзвичайно актуальним для сучасної політичної науки та практики.

Об'єкт та предмет дослідження

- ▶ **Об'єктом дослідження** є сучасна українська політична система під час трансформації політичного режиму.
- ▶ **Предметом дослідження** є політична опозиція в Україні.

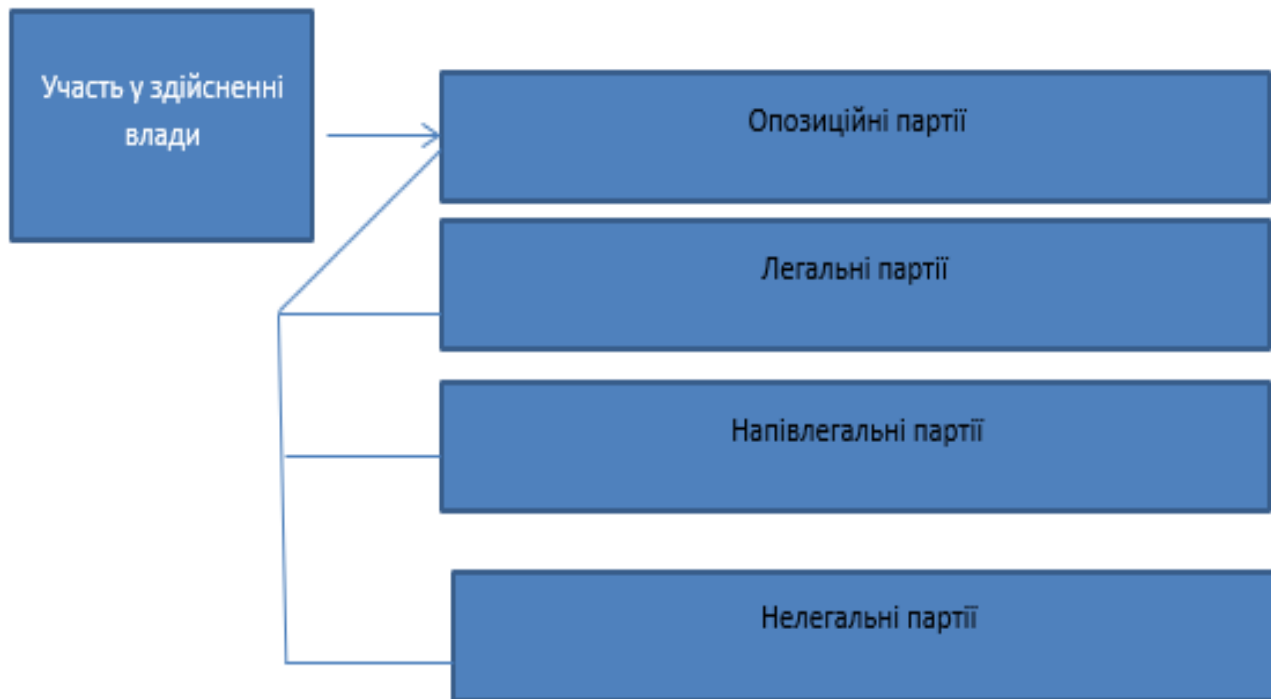
Мета та завдання роботи

- ▶ **Мета дослідження** - виявлення особливостей становлення та розвитку інституту політичної опозиції в Україні.
- ▶ Згідно поставленої мети нам потрібно вирішити наступні **завдання**:
- ▶ - розглянути поняття «політичної опозиції» як категорії політичної науки;
- ▶ - визначити типологію та функції політичної опозиції в суспільстві;
- ▶ - з'ясувати зародження та розвиток політичної опозиції в Україні;
- ▶ - проаналізувати проблеми опозиції як складової частини політичного процесу в Україні;
- ▶ - дослідити статус опозиції в країнах Європейського союзу;
- ▶ - визначити перспективи розвитку політичної опозиції в сучасній політичній системі України.

Поняття «політичної опозиції» як категорії політичної науки

- ▶ Визначаючи опозицію як суб'єкта політичного життя, що претендує на володіння владою в цій системі, знімається проблема суб'єкта опозиції - одного з обмежень інституційного підходу. Як показала історія, опозиція може бути не лише партія. Партії в сучасному розумінні цього слова мають не більше ніж півторавікову історію, проте навряд чи коректно заперечуватиме наявність політичної боротьби в більш ранні періоди історії.
- ▶ Таким чином, опозицію можна уявити як протилежність, яка не є домінуючою, але може при певних умов впливати на владу або стати визначальною. Визначальна характеристика «опозиції» у тому, що вона не перебуває при владі і протистоїть (переважно) тим, хто при владі знаходиться.

Типологія та функції політичної опозиції в суспільстві

Моделі та характеристика політичної опозиції в Україні

Партнерська опозиція	«Універсальна опозиція»
1. Ідеологічне позиціонування	
Ліво-центристи, центристи та помірні ліві	Праві та ультраправі
2. Представництво	
«Народний фронт» А.Яценюка та О.Турчинова, «Сильна Україна» С. Тігіпко, залишки Партії регіонів, Соціал-демократичні об'єднання, партії європейської перспективи, помірні націоналістичні партії	ВО «Батьківщина» Ю.Тимошенко, Раді кальна партія О. Ляшко, ВО «Свобода», «Правий сектор», «УНА-УНСО», представники антитерористичної операції на Сході України та «майдану», аполітичні цивільні елементи
3. Мета діяльності	
Компромісні та взаємовигідні політичні та економічні проекти, модернізація економічного та гуманітарного потенціалу країни, встановлення партнерських взаємин з усіма акторами міжнародної політики, поетапна євроінтеграція зі збереженням найбільш вигідних проектів співробітництва з ЄС; розширення поля громадянської діяльності в управлінні	Встановлення національної політики домінування помірною національного лізму з повагою та державними гарантіями прав національних менших шин; декларування принципів розвитку демократії та демократичних цінностей
4. Методи діяльності	
Політичний компроміс, створення універсальних правил гри, лобювання, прийняття «тихих» політичних законів (загальномірна практика в демократичних державах прийняття резонансних законів поетапно за кілька місяців з відстрочкою реалізації); помірність та обережність у цивільному обговоренні закону	від цивільних акцій протестів до терористичних актів
5. Специфіка та оригінальність прояву форм діяльності	
Участь представників громадянського суспільства у розробці та прийнятті політичних рішень;	Використання теми ідеалів «майдану» і трактування промахів своїх опонентів крізь призму їхньої зради
6. Перспективи діяльності	
Створення на базі консенсусу ефективної пар ламентської більшості	Залежно від ефективності та своєчасності рішень влади та опонентів можлива участь у коаліції певної частини
7. Вектор впливу на владу	
Залежно від бізнес-інтересів політичної кон'єктури, тобто, чим ближче дотик бізнес-інтересів, тим сильніші механізми тиску на владу, і навпаки - чим більше бізнес еліта чинитиме опір, тим сильніший на неї чинитиметься тиск	На кшталт «морської хвилі». Так званий «тихий протест» з урахуванням кадрового складу буде зацікавлений виводити якнайбільше людей на вулиці

Проблеми опозиції як складової частини політичного процесу в Україні

- ▶ **Однією з основних проблем** для опозиції в Україні є обмеження політичних прав і свобод. Це може включати в себе обмеження доступу до масових медіа, тиску на опозиційних лідерів та активістів, а також перешкоди у проведенні мирних протестів.
- ▶ **Корупція в політичній сфері** та владні перешкоди також ускладнюють діяльність опозиції. Це може включати в себе використання адміністративних ресурсів для придушення опозиційних рухів, підрив незалежності судової системи та переслідування опозиційних діячів за політичними мотивами.
- ▶ **Проблеми, з якими стикається опозиція в Україні, є складними та багатограними.** Обмеження політичних прав і свобод, недостатня фінансова підтримка, корупція та владні перешкоди, а також фрагментація та конфлікти в опозиційних силах ускладнюють їхню діяльність та обмежують їхній вплив на політичні процеси в країні. Для подолання цих проблем важливо вдосконалювати законодавство та демократичні інститути, забезпечувати свободу слова та збереження прав і свобод громадян, а також сприяти консолідації та співпраці в межах опозиційних сил

Статус опозиції в країнах Європейського союзу

- ▶ Сьогодні в Європі існування організованої у вигляді політичних партій опозиції багатьма сприймається як даність. Це не завжди було так. Навіть у таких політичних системах, які історично вважаються (більш-менш) демократичними, зовсім не обов'язково існувала інституціоналізована опозиція.
- ▶ Таким чином, однією із кращих моделей для ефективного визначення та захисту прав опозиції є німецька, а слабкість французької моделі робить наслідування цієї системи не зовсім раціональним підходом.
- ▶ Слід зазначити, що в умовах розвитку інститутів політичної опозиції умовах сучасної України особливого значення набуває дослідження зарубіжного досвіду становлення та функціонування інституту політичної опозиції у сучасних західних суспільствах. У процесі розвитку вітчизняних інститутів політичної опозиції необхідно враховувати позитивні та негативні практики взаємодії політичної влади та опозиції різних країн, з метою визначення власної моделі інституціоналізації політичної опозиції у структурі владних відносин.

Перспективи розвитку політичної опозиції в сучасній політичній системі України

- ▶ Опозиційна ландшафт України, який упродовж останніх років був стійкою структурою, внаслідок війни зазнав повного перевероту. Ключові опозиційні фігури втратили свої позиції. Проросійські сили в українському політичному просторі не мають жодних шансів на відновлення. Так, основне угруповання, що було ідеологічно спрямоване на опозицію до команди Зеленського, ОПЗЖ, тепер виявилось неформальним тактичним союзником.
- ▶ Політичне угруповання "Європейська солідарність", яке теж декларувало опозиційні погляди до команди Зеленського, стикається з неоднозначними перспективами. Незважаючи на те, що Порошенко має значний політичний досвід та його президентство залишить позитивний слід в історії України, корупційні скандали та сумнівні партнерства можуть погіршити його шанси на конкуренцію з новими політичними угрупованнями.
- ▶ Партія Юлії Тимошенко, "Батьківщина", також зазнає втрати свого політичного впливу під час війни, випадаючи з публічного політичного простору через обмежений доступ до ресурсів та інформації.
- ▶ Проте, ключовим чинником трансформації політичної сцени України стає саме українське суспільство, яке під впливом війни демонструє високі вимоги до швидких реформ та очікує "нової" післявоєнної України з відсутністю олігархії, корупції та неефективної бюрократії. Ці вимоги є критеріями для європейської та євроатлантичної інтеграції країни. Після війни опозиційна сцена буде відкритою для нових політичних проєктів, які спрямовані на здобуття влади під час періоду історичних змін. Хоча зараз складно передбачити, які саме проєкти стануть популярними, видно, що формується основа для нової конфігурації української опозиції.

Висновки

- ▶ Отже, розвиток усіх цивілізацій відбувався через вирішення конфліктів. До кінця ХХ століття західна цивілізація дійшла висновку, що такі занедбані стани суспільства, які вирішуються через найбільші конфлікти, які називають революціями, надто небезпечні і призводять до надзвичайно важких наслідків. Хаос і розруха – надто висока ціна за вирішення конфлікту. Тому цивілізованим соціумом були вироблені інструменти їх своєчасного виявлення та дозволу. Ці інструменти й призвели до створення громадянського суспільства, де наявність опозиції – найперша та найважливіша умова існування та динамічного розвитку.
- ▶ З високою ймовірністю можна передбачити, що в Україні з'являться потужні національні партії, які будуть підтримуватися загальноєвропейськими політичними формуваннями. Для них нерідко більш зручною стає ніша опозиції, що є специфічною рисою політичної культури західних демократій. Так чи інакше, на основі досвіду інших країн, які вже вступили до ЄС, можна передбачити, що українська влада зіткнеться з цим явищем. Для держави загалом це буде позитивним явищем, оскільки опозиція європейського зразка є дуже ефективним інструментом контролю діяльності влади.

Дякую за увагу!